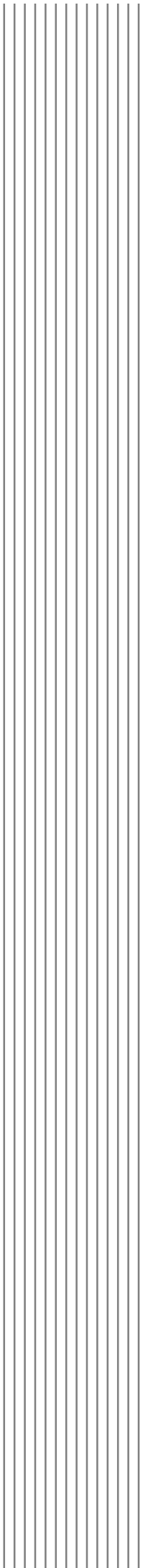


Bilaga 2

Avstämning av det svenska konvergensprogrammet



BILAGA 2

Avstämning av det svenska konvergensprogrammet

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Det svenska konvergensprogrammet	5
3	Den ekonomiska utvecklingen	6
3.1	Den svenska ekonomin under 1995 och 1996	6
3.2	Utsikterna för åren 1997-2000	8
4	Den offentliga sektorns finanser.....	10
4.1	Utvecklingen under 1995 och 1996.....	10
4.2	Utsikterna för åren 1997-2000	11

Tabeller

1.1	Nyckeltal för 1995, 1996 och 1997.....	4
2.1	Tidsfördelning av budgetförstärkningar	5
2.2	Konsolideringsprogrammet.....	5
3.1	Försörjningsbalans.....	7
3.2	Nyckeltal för den svenska ekonomin.....	9
4.1	Offentliga sektorns finanser	11
4.2	Offentliga finanser, differenser mot konvergensprogrammet	12

Diagram

3.1	Ränta på 5-årig statsobligation.....	6
3.2	ECU-index.....	6
3.3	KPI-utvecklingen i Sverige och EU.....	6
3.4	Öppen arbetslöshet.....	9
4.1	Den offentliga sektorns finansiella sparande	10
4.2	Den offentliga sektorns inkomster och utgifter.....	12
4.3	Den offentliga sektorns konsoliderade brutto- och nettoskuld	12

1 Sammanfattning

I denna bilaga lämnas den fjärde avstämningen av det konvergensprogram för den ekonomiska politiken som regeringen lade fram i juni 1995.

Avstämningen visar att konjunkturavmattningen under 1996 medförde att produktion och sysselsättning hittills utvecklats svagare än vad som förutskickades i konvergensprogrammet. Det var främst investeringarna som inte ökade i den takt som förväntades, bl.a. till följd av en tillbakagång i bostadsbyggandet och ett kraftigt lageromslag under 1996.

Sedan mitten av 1995 har inflationstakten avtagit markant och under loppet av förra året var den allmänna prisnivån i stort sett oförändrad. Detta har bidragit till att räntenivån sjunkit betydligt mer än vad som förutsattes i konvergensprogrammet. Likaså har kronan under den gångna perioden stärkts mer än väntat.

Trots den svaga tillväxten har underskottet i de offentliga finanserna minskat i oväntat snabb takt. Under 1996 uppgick underskottet i det offentliga finansiella sparandet enligt de svenska nationalräkenskapernas redovisning till 42 miljarder kronor eller 2,5 procent av BNP, vilket kan jämföras med prognosen på 5,2 procent i konvergensprogrammet och 4,0 vid den senaste avstämningen i september 1996. Detta innebar en förbättring med mer än åtta procentenheter av BNP sedan 1994. Mätt enligt de bokföringsregler som tillämpas inom EU (ENS) uppgick dock underskottet till motsvarande 3,6 procent av BNP 1996. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld har mätt som andel av BNP fallit två år i rad och uppgick vid utgången av 1996 till 77,7 procent.

Trots en viss oro på de finansiella marknaderna och en fallande sysselsättning i början av året tyder

flera tecken på att det kommer att ske en återhämtning i den svenska ekonomin under 1997. Tillväxten väntas uppgå till 2,3 procent och vara tillräcklig för att den negativa sysselsättningsutvecklingen skall vända under loppet av året. Under dessa förutsättningar förstärks de offentliga finanserna ytterligare, om än inte i samma takt som de två gångna åren. Underskottet 1997 beräknas uppgå till drygt 2 procent. Underskottet beräknas bli lika stort mätt enligt bokföringsprinciperna i ENS. Det medför att den offentliga skuldkvoten minskar med ytterligare en halv procentenhet.

Prognosen innebär en fortsatt god tillväxt och stigande sysselsättning under 1998. Tillsammans med det konsolideringsprogram med åtgärder på sammanlagt 126 miljarder kronor som riksdagen beslutat innebär detta att de offentliga finanserna under 1998 kommer att uppvisa överskott. Det finns därför inom ramen för det budgetpolitiska målet om balans i de offentliga finanserna utrymme för det program med åtgärder i syfte att reducera arbetslösheten som föreslås i den ekonomiska värpropositionen. Med hänsyn tagen till effekten av dessa åtgärder beräknas den offentliga sektorns inkomster och utgifter i stort sett balansera under 1998. Den konsoliderade bruttoskulden beräknas vid utgången av året motsvara ca 74 procent av BNP, vilket är en nedgång med fem procentenheter från toppnivån 1994.

Enligt den medelfristiga kalkylen fram till om med år 2000 förstärks de offentliga finanserna med oförändrade regler ytterligare efter 1998, vid den antagna tillväxten på 2 ¾ procent per år. De budgetpolitiska mål regeringen satt upp om överskott motsvarande 0,5 procent av BNP år 1999 och 1,5 procent år 2000 ger ett visst utrymme för en överföring från den offentliga sektorn till den privata.

TABELL 1.1 NYCKELTAL FÖR 1995, 1996 OCH 1997

	1995		1996		1997	
	KONVERGENSPROGRAMMET	AVSTÄMNING APRIL 1997	KONVERGENSPROGRAMMET	AVSTÄMNING APRIL 1997	KONVERGENSPROGRAMMET	AVSTÄMNING APRIL 1997
BNP-tillväxt	2,5	3,6	2,9	1,1	2,6	2,3
KPI, årsgenomsnitt	2,9	2,9	2,7	0,7	2,7	0,6
Arbetslöshet	7,0	7,7	6,1	8,1	5,8	7,9
5-årig obligationsränta	10,6	9,9	10,0	7,2	9,0	5,6
ECU-index	129,0	126,1	125,0	115,1	121,0	116,3
Bytesbalans ¹	2,6	2,1	4,0	2,5	4,0	3,5
Offentligt finansiellt sparande ¹	-9,0	-7,9	-5,2	-2,5 (-3,6 ²)	-3,5	-2,1
Offentlig bruttoskuld ¹	84,3	78,2	84,8	77,7	84,0	77,1

¹Procent av BNP.

²Enligt ENS-definitionen

Källa: Finansdepartementet.

2 Det svenska konvergensprogrammet

I juni 1995 presenterade regeringen ett konvergensprogram för den ekonomiska politiken. Syftet med programmet är bl.a. att Sverige skall uppfylla de krav som ställts upp för deltagande i EU:s monetära union, de s.k. konvergenskriterierna. Det anges i programmet att ett slutligt ställningstagande till ett svensk deltagande i EMU skall göras i ljuset av den fortsatta utvecklingen och i enlighet med bestämmelserna i fördraget, men att konvergenskriterierna skall uppfyllas oavsett om Sverige ansluter sig eller ej.

Konvergensvillkoren ställer upp krav på att pristegringstakt och räntor inte får avvika för mycket från vad som gäller i andra medlemsländer samt på en stabil växelkurs. Vidare får den offentliga sektorns finanser inte, annat än under speciella omständigheter, uppvisa underskott som överstiger 3 procent av BNP. Den offentliga bruttoskulden skall inte överstiga 60 procent av BNP eller, om den överstiger denna nivå, minska i tillfredsställande takt. För att deltagande i monetära unionen skall vara möjligt fr.o.m. den planerade starten 1999 måste dessa villkor vara uppfyllda under år 1997.

I det svenska konvergensprogrammet ställs därutöver upp mål för de offentliga finanserna med innebörden att statsskulden som andel av BNP skall stabiliseras senast 1996 samt att balans i de offentliga finanserna skall uppnås år 1998.

I konvergensprogrammet anges att regeringen varje halvår skall göra en avstämning av programmet och att justeringar av den ekonomiska politiken då kan bli aktuella om den ekonomiska utvecklingen skulle komma att avvika från den avsedda kursen. Sådana avstämningar har gjorts i oktober 1995, i anslutning till regeringens proposition En politik för arbete, trygghet och utveckling (prop. 1995/96:25), i april 1996 i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1995/96:150) samt i september 1996 i samband med 1997 års budgetproposition (prop. 1996/97:1). I föreliggande bilaga lämnas den fjärde avstämningen.

Konvergensprogrammet baserades på den bedömning av den ekonomiska utvecklingen som gjordes i den reviderade nationalbudgeten i april 1995. I anslutning till konvergensprogrammet redovisades ett konsolideringsprogram med åtgärder som sammantagna ger en varaktig förstärkning av de offentliga finanserna med 118 miljarder kronor, motsvarande 7,5 procent av BNP, mellan åren 1994 och 1998.

Vid avstämningen i april 1996 gjordes bedömningen att de planerade budgetförstärkande åtgärderna inte skulle vara tillräckliga för att uppfylla de angivna målen för de offentliga finanserna. I den ekonomiska vårpropositionen samma år föreslogs därför ytterligare åtgärder med en permanent effekt på 8 miljarder kronor 1997 och 1998. Konsolide-

ringsprogrammet omfattar därmed åtgärder som fram till och med år 1998 medför en förstärkning av de offentliga finanserna på sammantaget 126 miljarder kronor eller 8 procent av BNP.

Tidsmässigt fördelar sig konsolideringsprogrammets åtgärder på det sätt som framgår av tabell 2.1.

TABELL 2.1 TIDSFÖRDELNING AV BUDGETFÖRSTÄRKNINGAR

Effekt som procentuell andel av BNP

ÅR	KONSOLIDERINGS- PROGRAMMET	ÅTGÄRDER I VÅR- PROPOSITIONEN 1996	SAMMANLAGD EFFEKT
1995	3,5		3,5
1996	2,0		5,5
1997	1,0	0,4	6,9
1998	1,0	0,1	8,0

Källa: Finansdepartementet.

Den angivna omfattningen på åtgärderna avser de direkta effekterna i form av inkomstförstärkningar eller utgiftsminskningar beräknade netto med hänsyn bl.a. till att minskade transfereringar leder till lägre skatteinkomster. Däremot har inte indirekta effekter via ränta eller arbetslöshet räknats in.

Åtgärderna fördelar sig ungefär lika mellan inkomstförstärkningar och utgiftsminskningar, se tabell 2.2. Riksdagen fattade 1995 ett principbeslut om hela konvergensprogrammet där belopp och områden för besparingar lades fast. Därefter har beslut fattats som preciserar besparingar och inkomstförstärkningar. I stort sett omfattas nu hela konsolideringsprogrammet av preciserade beslut. I några fall har det visat sig att de tilltänkta åtgärderna inte givit den effekt som beräknats eller att de av olika skäl inte gått att genomföra. Regeringen står emellertid fast vid att uppnå den avsedda budgetförstärkningen. I de fall planerade åtgärder faller bort ersätts de därför med andra besparingar för motsvarande belopp. För närvarande återstår att precisera åtgärder motsvarande 1 miljard kronor.

TABELL 2.2 KONSOLIDERINGSPROGRAMMET

Varaktig effekt i miljarder kronor

	INKOMSTER	UTGIFTER	TOTALT
Av riksdagen fattade beslut	59,4	65,0	124,4
Aviserade beslut		1,1	1,1
Totalt	59,4	66,1	125,5

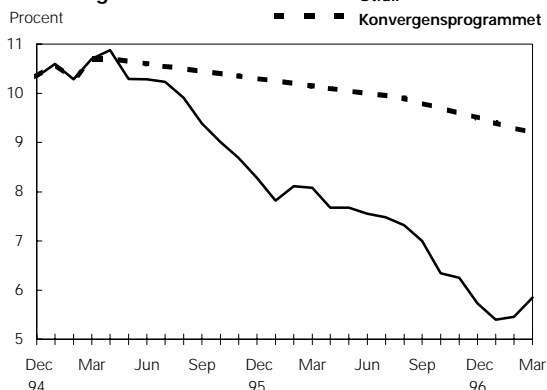
Källa: Finansdepartementet.

3 Den ekonomiska utvecklingen

3.1 Den svenska ekonomin under 1995 och 1996

Det halvår som föregick presentationen av konvergensprogrammet i juni 1995 präglades av en betydande oro på de finansiella marknaderna såväl i Sverige som utomlands. För svensk del förstärktes oron av ett bristande förtroende för att återhämtningen i den svenska ekonomin skulle gå att förena med fortsatt låg inflationstakt och att det skulle vara möjligt att genomföra en konsolidering av de offentliga finanserna. Räntenivån steg därför mer i Sverige än i andra länder, samtidigt som kronan försvagades. Räntedifferensen mot Tyskland på femåriga statsobligationer steg under våren till ca fyra procentenheter.

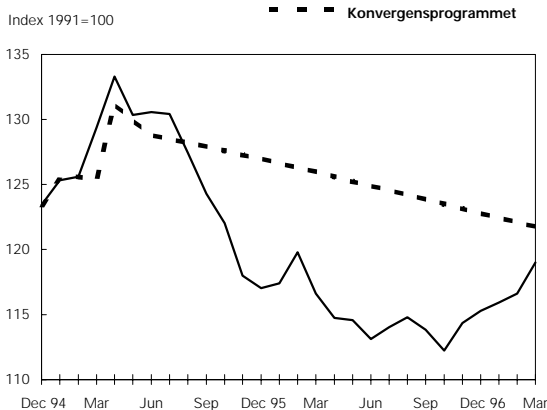
DIAGRAM 3.1
Ränta på 5-årig statsobligation



Källor: Riksbanken och Finansdepartementet.

Trots ränte- och valutaoron fortsatte dock produktion och sysselsättning att öka. Särskilt export- och investeringsefterfrågan steg kraftigt. Under andra halvåret 1995 stabiliserades läget på de finansiella marknaderna med fallande räntor som följd. Ett

DIAGRAM 3.2
ECU-index



Källor: Riksbanken och Finansdepartementet.

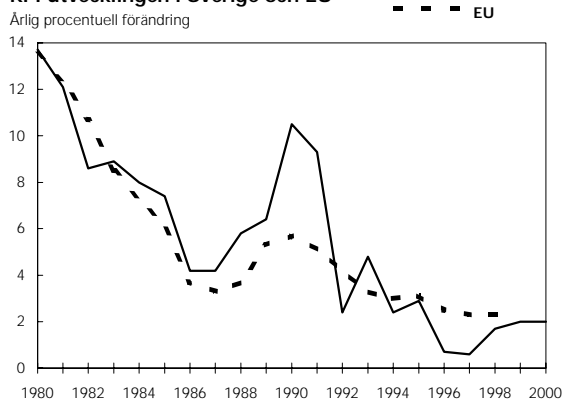
stärkt förtroende för den svenska ekonomin medförde en krympande räntemarginal och stigande kronkurs. Inflationstakten avtog markant och Riksbankens inflationsmål uppfylldes. De mer gynnsamma villkoren avspeglades även i att hushållens förtroende för både den egna och landets ekonomi stärktes, vilket också tog sig uttryck i en fallande sparkvot. En svag tillväxt av de disponibla inkomsterna, bl.a. som en följd av konsolideringen av de offentliga finanserna, höll dock tillbaka den privata konsumtionen.

Mot slutet av 1995 skedde en avmattning i den europeiska konjunkturen, vilken även dämpade efterfrågan i Sverige. Produktionen hölls dock till viss del uppe av en kraftig lageruppbyggnad. För helåret 1995 blev BNP-tillväxten hela 3,6 procent, vilket var mer än vad som förväntades när konvergensprogrammet lades fram. Produktionstillväxten var dock inte tillräcklig för att förhindra att uppgången i sysselsättningen bröts mot slutet av året.

Ur finansiell synvinkel fortsatte den svenska ekonomin att förstärkas under större delen av 1996. Marknadsräntorna fortsatte ned och kronan stärktes. Mot slutet av året hade marginalen mot den tyska räntan reducerats till två procentenheter. Ränte- och växelkursutveckling bidrog tillsammans med konjunkturavmattningen och en reducerad inflationsbenägenhet till att inflationen successivt avtog under året och hamnade under nivån i övriga EU-länder. Mot slutet av året uppmättes deflation, räknat på årsbasis. Under loppet av året sjönk konsumentpriserna med 0,2 procent. Tendenserna till prisfall kan dock i huvudsak tillskrivas tillfälliga faktorer. Löneökningarna uppgick under 1996 till hela 6 procent, vilket således innebar kraftigt stigande reala timlöner.

Den internationella konjunkturavmattningen medförde att tillväxten i efterfrågan på exportmarknaderna försvagades jämfört med året innan. Den svenska exportindustrin lyckades dock hålla uppe försäljningsvolymen förhållandevis väl, med beaktande av att konkurrenskraften påtagligt försvagades av en apprecierande växelkurs och höga timlöneökningar. En låg import gjorde att utrikeshandelns bi-

DIAGRAM 3.3
KPI-utvecklingen i Sverige och EU



Källor: OECD, Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

drag till tillväxten under förra året bara var något svagare än under 1995.

De senaste årens kraftiga återhämtning i näringslivets investeringar mattades av under 1996. Detta förklaras bl.a. av att stigande lönekostnader och svag prisutveckling medförde en nedpressning av vinstnivån, om än från en hög nivå. Därtill minskade de offentliga investeringarna kraftigt.

Främst till följd av de höga timlöneökningarna under 1996 ökade hushållens faktorinkomster före skatter och transfereringar med 3,5 procent i reala termer, vilket var mer än åren innan. De budgetförstärkande åtgärderna i konsolideringsprogrammet innebar emellertid att högre skatter och minskade transfereringar till fullo vägde upp de högre faktorinkomsterna. Hushållens disponibla inkomster förblev i stort sett oförändrade jämfört med 1995. Ett fall i sparkvoten från 6,9 procent till 5,4 procent gav dock utrymme för en tillväxt i privat konsumtion.

En betydande del av efterfrågetillväxten kunde tillgodoses genom en neddragning av de lager som byggts upp under 1995. Det var främst detta omslag i lagercykeln som gjorde att näringslivets produktionstillväxt hölls tillbaka. Enligt det preliminära utfallet ökade BNP under 1996 med 1,1 procent, vilket var betydligt lägre än prognosen i konvergensprogrammet. Frånräknat effekten av lageromslaget uppgick tillväxten till 2,1 procent.

Den dämpade tillväxten ledde till att antalet sysselsatta under loppet av 1996 föll med ca 20 000

personer. En stigande medelarbetstid till följd av en påtagligt minskad sjukfrånvaro bidrog dock till att sysselsättningsnedgången var mer begränsad mätt i timmar. Den öppna arbetslösheten, som under de närmast föregående åren successivt minskat, vände uppåt igen. Den genomsnittliga arbetslösheten under 1996 uppgick till 8,1 procent av arbetskraften.

Sammantaget har BNP-tillväxten under de två år som förflutit sedan prognosen i konvergensprogrammet varit knappt 1 procent svagare än beräknat. Bidraget från utrikeshandeln blev ungefär som beräknat, trots att den internationella avmattningen under förra året inte förutsågs i konvergensprogrammet. Däremot har investeringarna varit svagare, såväl vad gäller näringsliv, bostadsbyggande som offentliga myndigheters investeringar.

De svenska hushållens ekonomi har utvecklats mer gynnsamt än vad som förutsågs för två år sedan, bl.a. har nettot av skatter och transfereringar gett ett mindre negativt bidrag än väntat. Genom att sparkvoten har reducerats i den omfattning som förutsågs har den privata konsumtionen därmed varit mer expansiv. I gengäld har den offentliga konsumtionen dragits ned i betydligt större omfattning än väntat, 2,7 procent jämfört med beräknade 1,0 procent. Avvikelsen ligger helt på den svårprognosticerade statliga konsumtionen som har minskat kraftigt. Neddragningen av den kommunala konsumtionen under 1995 och 1996 blev mindre än beräknat.

TABELL 3.1 FÖRSÖRJNINGSBALANS

	MILJARDER KRONOR	PROCENTUELL VOLYMFÖRÄNDRING							
		1996	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1994- 2000 ²
BNP	1 678,1	3,6	1,1	2,3	2,5	2,8	2,7	2,5	0,2
Import	558,2	10,3	3,5	5,1	5,6	5,4	5,0	5,8	-0,9
Privat konsumtion	885,3	0,8	1,5	2,0	2,0	2,1	2,0	1,7	0,2
Offentlig konsumtion	434,2	-1,0	-1,7	-0,1	-0,2	0,2	0,2	-0,4	0,1
Stat	132,2	-3,3	-3,7	1,5	-0,5	0,5	0,5	-0,8	-0,3
Kommuner	302,1	0,0	-0,9	-0,9	0,0	0,0	0,0	-0,3	0,2
Bruttoinvesteringar	249,6	10,9	4,7	1,5	5,8	7,6	6,8	6,2	-0,7
Näringsliv, exkl. bostäder	183,6	25,1	5,9	5,0	5,1	7,6	5,8	8,9	-0,3
Bostäder	30,3	-28,0	14,7	-12,3	13,7	12,0	15,0	1,0	-1,9
Myndigheter	35,6	-0,5	-7,4	-3,3	3,3	3,4	5,3	0,0	-2,0
Lagerinvesteringar ¹	-3,2	0,5	-1,0	0,2	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Export	670,4	12,6	5,6	6,3	5,8	5,2	5,1	6,8	0,1

¹Förändring i procent av föregående års BNP.

²Genomsnitt under sexårsperioden 1994-2000.

³Differens mot konvergensprogrammet.

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Den mest påtagliga skillnaden mot konvergensprogrammets prognos gäller dock sysselsättningen. I stället för den beräknade sysselsättningsökningen på 170 000 personer mellan 1994 och 1996, begränsades uppgången till 36 000 personer räknat som genomsnittligt antal sysselsatta under året. Den totala arbetslösheten hamnade 1,3 procentenheter högre. Samtidigt nådde inte volymen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder upp i den planerade nivån, varför den öppna arbetslösheten hamnade två procentenheter högre.

3.2 Utsikterna för åren 1997-2000

Bilden av den svenska ekonomin vid ingången av 1997 är splittrad. Sedan slutet av förra året har kronan försvagats och under de första månaderna 1997 har också marginalen mot den tyska räntan stigit. Denna utveckling speglar främst en oro på den internationella kapitalmarknaden bl.a. till följd av osäkerhet kring EMU-processen, men kan även tolkas som att det kvarstår en viss misstro mot den svenska ekonomin. Det kan dock noteras att jämfört med den prognos som gjordes i konvergensprogrammet är den svenska räntan 3 procentenheter lägre och kronkursen ca 3 procent starkare. Vidare har sysselsättningen fortsatt minska. Under de två första månaderna 1997 var 60 000 färre sysselsatta än motsvarande period förra året.

Med hänsyn till att inflationstakten ligger på en stabilt låg nivå, att de offentliga finanserna fortsätter att förstärkas och att bytesbalansen visar betydande överskott bedöms ränte- och valutaöron vara övergående. Till grund för kalkylerna ligger ett antagande om att kronans kurs stärks under loppet av 1997 och att denna utveckling fortsätter även nästa år. Vidare förutsätts räntorna komma ned något från dagens tillfälligt höga nivå.

Den svaga arbetsmarknaden under 1997 är en bidragande faktor till att inflationstakten beräknas förbli låg. Konsumentpriserna väntas i år i genomsnitt vara 0,6 procent högre än förra året. Prisökningarna under loppet av året uppgår dock till 1,8 procent. Under 1998 beräknas priserna öka med 1,5 procent. Frånräknat effekter av skatte- och subventionsändringar m.m. som påverkar prisnivån råder för närvarande deflation, det s.k. nettoprisindex sjunker för närvarande i en årstakt på nära 2 procent. Denna utveckling bedöms emellertid vända under året, men det dröjer till 1998 innan nettoprisindex börjar stiga. De påtagligt dämpade inflationsförväntningar och den negativa utvecklingen av sysselsättningen efter 1996 års höga lönelöft bedöms medföra en långsammare löneökningstakt under 1997 och ytterligare en nedväxling under 1998.

Flera skäl talar för att det finns förutsättningar för en god tillväxt under 1997 och 1998. Återhämtning-

en i omvärlden fortsätter. I de europeiska länderna kommer finanspolitiken förmodligen att vara stram till följd av en strävan att uppfylla konvergenskriterierna, men detta motverkas av ett utrymme för lättnader i penningpolitiken. För EU, liksom för OECD-området som helhet, beräknas tillväxten uppgå till 2,5 procent både 1997 och 1998.

Det finns även tecken på att den internationella efterfrågan nu är på väg att förskjutas mot investeringsvaror, något som skulle gynna svenska företag. Det återhållsamma prisbeteende som konstaterades hösten 1996 torde tillsammans med deprecieringen av kronan under årets första månader dessutom innebära att de svenska exportpriserna kan komma att sjunka i förhållande till våra konkurrentländer sammantaget. Tillväxttakten i exporten väntas därmed kunna hållas uppe på en hög nivå. Exporten beräknas öka med ca 6 procent under både 1997 och 1998.

I takt med att de åtstramande effekterna av konsolideringsåtgärderna klingar av skapas utrymme för stigande disponibla inkomster för hushållen. Under 1997 beräknas de öka med ca ½ procent och 1998 med 1,3 procent. Hushållens förmögenhetsställning har förbättrats, inte minst genom den höga nivån på hushållens sparande. Under senare tid har även funnits tecken på stigande fastighetspriser. Eftersom den privata konsumtionen utvecklats mycket svagt under senare år, växer behovet av att ersätta kapitalvaror. Ett tecken på en vändning är den kraftiga ökningen av hushållens bilinköp under senare delen av 1996. Den privata konsumtionen bedöms sålunda komma att växa i något snabbare takt, även om den höga arbetslösheten sannolikt medför en viss återhållsamhet vad gäller hushållens konsumtions- och investeringsbeslut. Prognosen är att hushållens sparkvot fortsätter sjunka för att 1998 uppgå till drygt 3 procent, vilket är fem procentenheter lägre än toppnivån 1993-1994.

Bruttoinvesteringarna kommer sannolikt att endast ge ett mindre bidrag till tillväxten under 1997. Industrins produktionskapacitet har under senare år byggts ut kraftigt, vilket innebär att behovet av ytterligare kapacitet nu minskar. Industriinvesteringarna beräknas dock ligga kvar på en hög nivå. Bostadsinvesteringarna förefaller bli lägre än under förra året, bl.a. som en följd av att det tillfälliga stödet till ny- och ombyggnad slopats från årsskiftet. Under 1998 beräknas det dock ske en vändning i bostadsinvesteringarna, vilket medför att investeringarna totalt sett ger ett större bidrag till tillväxten.

Lageranpassningen väntas snart gå mot sitt slut och lagren bedöms under prognosperioden vara i stort sett oförändrade och därmed endast ge ett svagt bidrag till tillväxten.

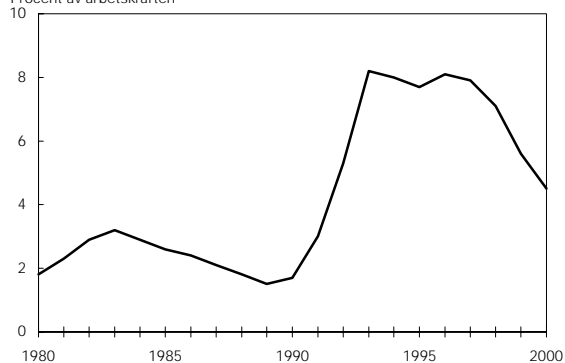
Samttaget beräknas BNP öka med 2,3 procent under 1997 och 2,5 procent under 1998. Denna tillväxt bedöms vara tillräcklig för att under senare delen av 1997 vända sysselsättningsutvecklingen i posi-

tiv riktning. Nedgången vid årets början medför emellertid att den genomsnittliga sysselsättningen ändå sjunker. Den öppna arbetslösheten beräknas i genomsnitt uppgå till 7,9 procent och antalet personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder till 4,7 procent av arbetskraften vilket innebär en lika hög total arbetslöshet som under 1996. Arbetslösheten beräknas dock minska under loppet av året.

DIAGRAM 3.4

Öppen arbetslöshet

Procent av arbetskraften



Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

Prognosen innebär att förbättringen av arbetsmarknadsläget fortsätter under 1998 med en sysselsättningsökning på 28 000 personer. Den genomsnittliga arbetslösheten reduceras med nära en procentenhet till 7,1 procent.

Eftersom Sverige tillhör den grupp EU-länder som har den lägsta inflationstakten och väntas göra det även under 1997 uppfylls konvergenstkriterierna vad avser inflation och ränta. Prognosen att kronan stärks under året innebär att värdet på den svenska valutan, mätt med ECU-index, har varierat inom ett intervall på mindre än 4 procent under en tvåårsperiod sedan slutet av 1995.

I den medelfristiga kalkylen för åren 1999 och 2000 antas inflationen ligga inom gränserna för Riksbankens inflationsmål och räntenivån ligga på en nivå runt 6 procent för femåriga statsobligationer. Räntedifferensen gentemot Tyskland ligger kvar på nivån en procentenhet.

Nettoexportens betydelse för tillväxten blir av samma storleksordning som 1997 och 1998. Investeringarna väntas däremot ge ett ökat bidrag till tillväxten. Det bedöms inte finnas något utrymme för hushållen att ytterligare reducera sparkvoten. Men genom att de disponibla inkomsterna växer förhållandevis starkt, bl.a. till följd av den antagna överföringen från offentlig till privat sektor, kan den privata konsumtionen växa med 2 procent per år. Detta ger sammantaget en förväntad BNP-tillväxt på 2 3/4 procent både 1999 och år 2000. Därmed skapas möjligheter att arbetslösheten skall reduceras ned till en nivå strax över 4 procent vid sekelskiftet.

TABELL 3.2 NYCKELTAL FÖR DEN SVENSKA EKONOMIN

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	1994- 2000 ¹	DIFFERENS ² 1994-2000
<i>Årlig procentuell förändring</i>									
Timplön, kostnad	2,4	3,3	6,1	4,7	3,5	3,5	3,5	4,1	-0,2
KPI, årsgenomsnitt	2,4	2,9	0,7	0,6	1,7	2,0	2,0	1,7	-1,1
Real disponibel inkomst	1,4	-0,4	-0,1	0,4	1,3	3,7	2,8	1,3	0,5
Industriproduktion	14,0	9,8	2,1	4,8	4,3	3,2	3,3	4,6	-0,4
DIFFERENS ÅR 2000 ²									
<i>Nivå i procent</i>									
Hushållens nettosparkvot	8,0	6,9	5,4	3,8	3,2	4,6	5,4		1,1
Öppen arbetslöshet, andel av arbetskraften	8,0	7,7	8,1	7,9	7,1	5,6	4,5		-1,3
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, andel av arbetskraften	5,3	4,4	4,5	4,7	4,7	4,7	4,4		0,6
Bytesbalans, % av BNP	0,4	2,1	2,5	3,5	4,2	4,3	4,4		0,6
Svensk 5-årig ränta	9,0	9,9	7,2	5,6	5,9	6,1	6,3		-1,7
Tysk 5-årig ränta	6,2	6,0	5,0	4,4	4,9	5,3	5,3		-1,5
ECU-index (1991=100), nivå	123,8	126,1	115,1	116,3	114,9	114,0	114,0		0,0

¹Genomsnitt under sexårsperioden 1994-2000.²Differens mot konvergensprogrammet.

Källor: Statistiska centralbyrån, Sveriges Riksbank, Konjunkturinstitutet, Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet.

4. Den offentliga sektorns finanser

4.1 Utvecklingen under 1995 och 1996

Trots en svagare tillväxt än vad som beräknades i konvergensprogrammet har förbättringen i de offentliga finanserna skett snabbare än väntat. Målet att stabilisera statsskulden som andel av BNP uppnåddes redan 1995. Underskottet i det finansiella sparandet minskade mellan 1994 och 1996 med 120 miljarder kronor eller motsvarande nära 8 procent av BNP. Underskottet uppgick därmed till 42 miljarder kronor eller 2,5 procent av BNP, vilket är mindre än hälften av det underskott som beräknades i konvergensprogrammet för detta år. Det är också ett mindre underskott än vad som förutsågs vid föregående avstämning i september 1996.

Jämfört med bedömningen för två år sedan är det främst den offentliga sektorns inkomster som utvecklats mer expansivt. Skatteintäkterna som andel av BNP uppgick under 1996 till 54,3 procent, vilket var fyra procentenheter mer än under 1994 och tre procentenheter mer än vad som beräknades i konvergensprogrammet. De skattehöjningar som ingår i konsolideringsprogrammet, bl.a. höjd allmän sjukförsäkringsavgift, bidrog med 2 1/4 procent 1995 och 0,5 procent 1996. En omläggning av uppbörderna av mervärdesskatt och en tidsmässig förskjutning i företagets skattebetalningar innebar att skatteinkomsterna blev tillfälligtvis höga under 1996. Höjda taxeringsvärden medförde högre intäkter från fastighetsskatten. En starkt bidragande orsak var också att lönesumman, som är den viktigaste skattebasen, ökade betydligt snabbare än BNP.

Även den offentliga sektorns utgifter har hållits tillbaka mer än vad som antogs i konvergensprogrammet. Utgiftkvoten - utgifternas andel av BNP - reducerades under 1995 och 1996 med 4 procentenheter. Med hänsyn till att BNP-tillväxten blev svagare motsvarar detta en betydligt stramare utgiftsutveckling. I reala termer minskade utgifterna med 1 1/2

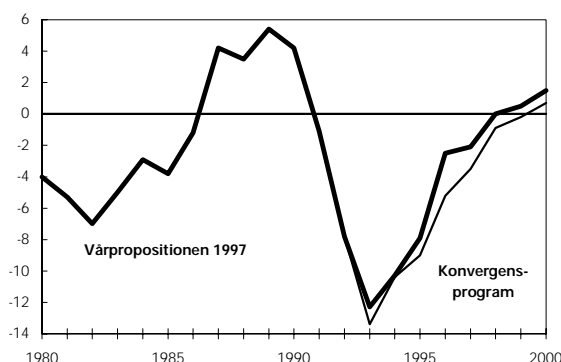
procent i stället för den tillväxt på 1/2 procent som konvergensprogrammet medgav. Att räntenivån blev lägre var en starkt bidragande orsak. Exklusive räntor reducerades de samlade offentliga utgifterna med 2,6 procent, mot konvergensprogrammets beräknade 2 procent.

Den reala minskningen av de offentliga utgifterna har omfattat både transfereringar och konsumtion. Men den mycket kraftiga reduktionen av transfereringarna till hushållen som beräknades i konvergensprogrammet på 7,5 procent i reala termer mellan 1994 och 1996 begränsades till 4 procent. I gengäld blev neddragningen av den offentliga konsumtionen större eller 2,7 procent i volymtermer. Stigande timlönekostnader m.m. innebar dock att utgifterna för offentlig konsumtion ökade med 4,5 procent.

De svenska nationalräkenskaperna skiljer sig på vissa punkter från bokföringsreglerna i det europeiska nationalräkenskapssystemet (ENS) som tillämpas inom EU bl.a. vid bedömningen av medlemsländernas underskott. Vid en tillämpning av dessa regler jämte en viss korrigerig beräknas att underskottet år 1996 uppgick till 3,6 procent av BNP, dvs. 1,1 procentenheter mer än svenska nationalräkenskaperna utvisar. Skillnaden ligger främst på inkomstsidan och beror bl.a. på att effekten av den ändrade momsutbörderna, vissa utgifter för läkemedelssubventioner m.m. enligt ENS-reglerna skall omperiodiseras. För 1995 innebar motsvarande justering att underskottet istället blev 0,2 procentenheter mindre än den redovisade siffran.

Den konsoliderade bruttoskulden var, mätt som andel av BNP, vid utgången av 1996 1,3 procentenheter mindre än två år tidigare. Nedgången kan till en del förklaras av minskade finansiella tillgångar bl.a. till följd av försäljningar av aktier. Den offentliga sektorns nettoskuld ökade som andel av BNP såväl 1995 som 1996.

DIAGRAM 4.1
Den offentliga sektorns finansiella sparande
Procent av BNP



Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

TABELL 4.1 OFFENTLIGA SEKTORNS FINANSER

Löpande priser

	MILJARDER KRONOR	PROCENT AV BNP					
		1996	1995	1996	1997	1998	1999
Inkomster	1 066	59,9	63,5	62,6	61,9	60,2	59,4
Skatter och avgifter	912	50,0	54,3	53,6	53,2	52,1	51,3
Kapitalinkomster	88	5,9	5,2	5,1	4,8	4,3	4,3
Övriga inkomster	67	4,0	4,0	3,9	3,8	3,8	3,7
Utgifter	1 108	67,8	66,0	64,7	61,9	59,7	57,9
Hushållstransfereringar	388	24,0	23,1	22,6	22,0	20,9	20,2
Övriga transfereringar	125	7,9	7,5	7,4	6,4	6,1	5,8
Ränteutgifter	119	7,1	7,1	6,6	6,0	5,6	5,2
Konsumtion och investeringar	475	28,8	28,3	28,1	27,5	27,1	26,7
Finansiellt sparande	-42	-7,9	-2,5	-2,1	0,0	0,5	1,5
Stat	-53	-8,8	-3,2	-2,4	-0,3	0,1	1,0
Socialförsäkring	16	1,2	0,9	0,7	0,6	0,6	0,5
Kommun	-5	-0,2	-0,3	-0,4	-0,3	-0,2	0,0
Primärt sparande ¹	-10	-6,6	-0,6	-0,2	1,5	1,8	2,4
Nettoskuld	473	26,0	28,2	29,7	27,9	26,8	25,1
Konsoliderad bruttoskuld ²	1 304	78,2	77,7	77,1	73,9	71,1	67,8
Statsskuld	1 411	84,3	84,1	82,6	78,8	75,7	72,2
BNP, nivå (mdr kr)		1 645	1 678	1 754	1 841	1 933	2 025

¹Finansiellt sparande exklusive kapitalinkomster och ränteutgifter.²Enligt definitionen i Maastricht-villkoren.

Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

4.2 Utsikterna för åren 1997-2000

Till en del kan de låga offentliga utgifterna 1996 förklaras med en senareläggning av vissa investerings- och konsumtionsutgifter. Detta, i kombination med att de tillfälliga faktorerna på inkomstsidan faller bort, gör att förbättringen i de offentliga finanserna beräknas bli förhållandevis liten under 1997. De budgetförstärkande åtgärder som ligger i det ursprungliga konsolideringsprogrammet jämte den utvidgning av detta som skedde i samband med förra årets vårproposition beräknas ge budgeteffekter motsvarande 1,4 procent av BNP.

Exklusive räntor beräknas de samlade utgifterna i reala termer vara ungefär oförändrade jämfört med 1996. Transfereringarna till hushållen stiger något till följd av ökade utgifter för utbildningsbidrag m.m. när antalet utbildningsplatser utökas. Övriga transfereringar minskar dock främst genom en kraftig neddragning av räntebidragen till bostäder. Likaså beräknas den lägre räntenivån slå igenom i minskade ränteutgifter, även om den offentliga sektorns bruttoskuld fortsätter växa.

Den offentliga sektorns inkomster stiger med ca 1,0 procent i reala termer. Den allmänna sjukförsäkringsavgiften höjdes med ytterligare en procentenhet från årsskiftet. Därtill har hushållen gjort ovanligt stora egna skatteinbetalningar under varen. Genom att de tillfälliga faktorer som drog upp inkomsterna under 1996 faller bort sjunker emellertid skattekvoten. Det finansiella sparandet förbättras, med motsvarande 0,4 procent av BNP. Underskottet i den offentliga sektorns finansiella sparande skulle därmed i år beräknas uppgå till 2,1 procent av BNP. Justering för ENS-regler bedöms för närvarande inte innebära några större effekter.

Ett finansiellt sparandeunderskott av denna storleksordning är i sig tillräckligt för att reducera den offentliga bruttoskulden som andel av BNP. För 1997 har därtill antagits att omfattningen av de utförsäljningar som aviseras i konvergensprogrammet uppgår till ca 25 miljarder kronor. Detta medför tillsammans med en viss förstärkning av kronan att bruttoskuldkvoten faller med 0,6 procentenheter.

Kalkylen för 1998 visar att med fattade beslut, bl.a. vad avser åtgärderna i konsolideringsprogram-

met, skulle det budgetpolitiska målet överträffas och ett överskott uppkomma. Mot bakgrund av den svaga arbetsmarknaden föreslås i den ekonomiska vårpropositionen ett antal åtgärder för att minska arbetslösheten. Dessa innefattar bl.a. ökade bidrag till kommunerna för att ge bättre förutsättningar att bibehålla sysselsättningen, utökat antal studieplatser samt miljöinvesteringar. Med dessa åtgärder beräknas den offentliga sektorn under 1998 vara i stort sett i finansiell balans.

Den totala utgiftskvoten reduceras med tre procentenheter till 61,9 procent av BNP 1998. De offentliga utgifterna är därmed tillbaka på samma relativa nivå de hade före recessionen i början av 1990-talet.

TABELL 4.2 OFFENTLIGA FINANSER, DIFFERENSER MOT KONVERGENSPROGRAMMET

Löpande priser
Procentenheter av BNP

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Inkomster	-0,7	2,3	1,2	-0,2	-1,4	-2,3
Utgifter	-2,1	-0,4	-0,3	-1,0	-2,1	-3,1
Finansiellt sparande	1,1	2,7	1,4	0,9	0,7	0,8
Primärt sparande ¹	0,6	2,2	1,0	0,3	-0,1	-0,3
Statsskuld	-5,9	-7,2	-7,7	-8,9	-9,6	-10,1
Konsoliderad bruttoskuld ²	-6,1	-7,1	-6,9	-7,4	-7,6	-7,7
Nettoskuld	-5,4	-6,3	-6,0	-6,8	6,6	-6,1

¹Finansiellt sparande exklusive kapitalinkomster och ränteutgifter.

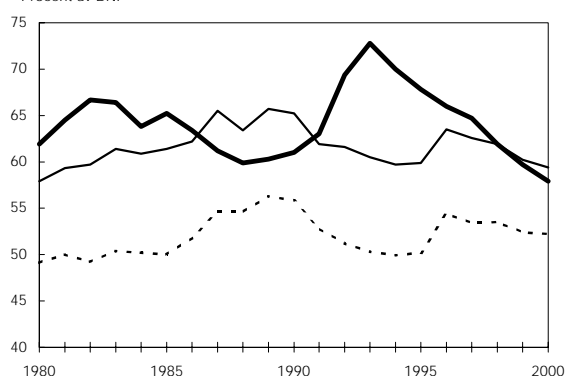
²Enligt definitionen i Maastricht-villkoren.

Källa: Finansdepartementet.

Med det scenario för den ekonomiska utvecklingen som förutsätts i de medelfristiga beräkningarna kommer den offentliga sektorns finanser vid en oförändrad politik att fortsätta förstärkas under 1999 och 2000. Bland annat den offentliga konsumtionen antas ligga kvar på en oförändrad nivå och utgifterna för arbetsmarknadsrelaterade ersättningar antas kunna reduceras i takt med att arbetslöshetsnivån minskar.

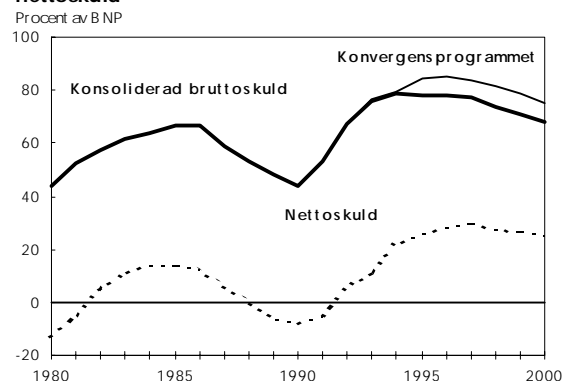
Regeringen preciserar i den ekonomiska vårpropositionen mål för de offentliga finanserna efter 1998 som innebär att det etableras ett långsiktigt överskott på 2 procent av BNP. För åren 1999 och 2000 har målet preciserats som ett överskott motsvarande 0,5 procent respektive 1,5 procent av BNP. Beräkningar visar att med oförändrade regler för bl.a. skatter och transfereringar skulle det offentliga sparandet vid den antagna tillväxten bli högre än dessa mål. För att undvika finansiell obalans mellan privat och offentlig sektor har det i kalkylen gjorts ett beräkningstekniskt antagande om att hushållens skatter under dessa år reduceras i den utsträckning de budgetpolitiska målen medger. De på detta sätt kalkylerade skattesänkningarna uppgår till ca 0,5 procent av BNP fr.o.m. 1999 och ytterligare ca 0,5 procent av BNP år 2000.

DIAGRAM 4.2
Den offentliga sektorns inkomster och utgifter
Procent av BNP



Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

DIAGRAM 4.3
Den offentliga sektorns konsoliderade brutto- och nettoskuld
Procent av BNP



Källor: Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.